

Economía de plataformas: retos y normativa. J. FRANCH FLUXÀ
(dir.). Barcelona: Atelier, 2020 [Colección *Atelier Mercantil*].

I

Les plataformes digitals s'han convertit en una de les vies d'accés a béns i serveis habituals per als ciutadans i en pocs anys han redefinit els nostres hàbits de consum, la forma de viatjar, desplaçar-nos, estar informats, buscar feina o un lloc per viure, gaudir de l'oci, gestionar les finances o conèixer gent. El seu desenvolupament s'ha vist potenciat per l'ús intensiu de la tecnologia i ha causat un gran impacte en l'estructura productiva i el mercat laboral, amb l'aparició i profusió de nous models de negoci en sectors estratègics. Les plataformes s'enquadren en la denominada economia col·laborativa, basada en les pràctiques socials de compartir i cooperar per a l'obtenció de beneficis i en els darrers mesos s'han convertit en eines gairebé imprescindibles per encarar les complexitats quotidianes provocades per la pandèmia de la COVID-19.

L'obra col·lectiva *Economía de plataformas: retos y normativa* aborda aquest impacte en el sector estratègic del turisme a les Illes Balears, on la tecnologia ha alterat la forma d'operar de principi a fi, a partir de diversos cursos i jornades impulsades pel grup d'investigació «Dret de l'empresa i activitat turística».

II

L'obra s'estructura en onze capítols, on s'aborden des de diverses perspectives l'evolució i els reptes socials, econòmics i jurídics de les plataformes digitals en l'àmbit turístic.

En el capítol primer, «La economía colaborativa y su impacto en el turismo a través de las plataformas de alojamiento, transporte y oferta complementaria», Francisco RODRÍGUEZ BAUTISTA fa una aproximació als conceptes generals: economia col·laborativa i plataformes. Ho distingeix de figures similars, com l'economia social i solidària, circular o ecològica i fa una exposició dels punts d'impacte més destacables, en forma de pros i contres: en la part negativa destaca la gentrificació de ciutats, els costos mediambientals o el desequilibri en la distribució dels beneficis econòmics. En la part positiva, la dinamització de les zones més despoblades, la desestacionalització i desestandarització de l'oferta i la millor

distribució de la riquesa en el cas de les plataformes d'allotjament turístic. El capítol acaba amb la presentació d'exemples significatius d'emprenedoria col·laborativa.

En el capítol segon, «Mercados digitales turísticos en la era de las plataformas», Isabel LLODRÀ RIERA analitza l'evolució del mercat turístic i dels diversos nous models de negoci associats a l'economia col·laborativa, com també els nous *lobbies* i monopolis. Aquest capítol ofereix una visió interessant de la relació entre la necessitat de confiança, de seguretat i de privacitat i les noves situacions de poder, on el *Big Data* permet configurar perfils, adequar-hi l'oferta i planificar estratègies turístiques.

En el capítol tercer, «Implicaciones y retos en la gestión territorial ante el modelo turístico colaborativo», Miquel Àngel COLL RAMIS, Marc FUSTER-UGUET i Víctor PICÓ GUTIÉRREZ centren la seva anàlisi en l'impacte del turisme col·laboratiu en l'ordenació i la planificació territorials, és a dir, enfocant la planificació turística des de la dimensió territorial. Aquesta visió ja es troba recollida, de fet, en l'Estatut d'autonomia, quan en l'article 24, a partir del reconeixement de l'activitat turística com a element econòmic estratègic de les Illes Balears i del sector primari com a factor de manteniment del paisatge, el territori, la cultura i les tradicions que defineixen la identitat balear, disposa que «[e]l foment i l'ordenació de l'activitat turística s'han de dur a terme amb l'objectiu de fer-la compatible amb el respecte al medi ambient, al patrimoni cultural i al territori». La necessitat d'equilibri entre turisme i territori i també entre les diferents parts del territori es posa de manifest, a més, en la Llei 8/2012, de 19 de juliol, del turisme de les Illes Balears, i en la configuració dels plans d'intervenció d'àmbits turístics com a instrument ordenador dels consells insulars dirigit a la millora de la competitivitat i la sostenibilitat.

Els capítols quart i cinquè aborden la perspectiva de l'actuació administrativa en relació amb les plataformes. Així, en el capítol quart, «El papel de la Administración ante el turismo de plataformas», elaborat per Fernando GARCÍA RUBIO, s'analitza el sistema de distribució de competències, específicament en relació amb els habitatges destinats a lloguer turístic, tenint en compte que en l'economia de plataformes tenen un protagonisme especial perquè no sols impliquen actuacions en matèria turística, sinó també en matèria urbanística i d'habitatge, la qual cosa incideix directament en la possibilitat d'intervenció administrativa en diferents nivells territorials.

I, en el capítol cinquè, «El control e inspección de la oferta turística en plataformas», José Francisco RIBAS CONRADO aborda de forma específica l'actuació inspectora i sancionadora de l'Administració de les Illes Balears, d'acord

amb la competència exclusiva de la Comunitat Autònoma en matèria turística assumida en l'Estatut d'autonomia.

El capítol sisè, «La promoción de la competencia en el turismo colaborativo en la era digital», realitzat per Pedro HINOJO GONZÁLEZ, associa l'economia de plataforma amb la del turisme entre proconsumidors, que utilitza la web per a la prestació de serveis per part de particulars, de manera que els ciutadans poden ser consumidors o productors, segons cada cas. Es tracta de dues tendències vinculades i imparables, que segons l'autor tenen un impacte positiu en la competència i l'eficiència, tot i presentar reptes rellevants com l'increment dels preus dels habitatges o els problemes de convivència entre veïns, que l'autor considera que s'han d'abordar des d'una perspectiva integral.

En el capítol setè, «El ordenamiento jurídico ante las plataformas y su rol en la sociedad digital», Juan FRANCH FLUXÀ analitza el fenomen de les plataformes turístiques des de la perspectiva de l'harmonització europea, a partir de l'estratègia de la Comissió Europea per al mercat únic digital d'Europa, que pretén la recerca de solucions comunes que redueixin la fragmentació normativa, i de l'anàlisi de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE).

Els capítols vuitè a onzè analitzen àmbits concrets de l'economia de plataformes. En el capítol vuitè, «Conflictos jurídicos de Uber con el sector del taxi, los conductores y el mercado. La necesidad de una norma específica que regule la compañías de transporte en red», Anselmo MARTÍNEZ CAÑELLAS exposa els principals conflictes produïts localment per la irrupció de la plataforma internacional de transport, que el TJUE ha qualificat com a companyia de transport, i que han posat de manifest la insuficiència de la regulació i la necessitat de seguretat jurídica, atès que fins al moment s'han adoptat solucions *ad hoc* que no han superat el control jurisdiccional.

En el capítol novè, «Aspectos laborales del alquiler turístico: obligación de cotización como autónomos de los anfitriones y contrato de trabajo de los limpiadores», Adrián TODOLÍ SIGNES fonamenta l'existència d'aquestes obligacions en nombrosos pronunciaments jurisprudencials, que estableixen que l'activitat de lloguer turístic transcendeix el simple intercanvi entre particulars. Per tant, tot i formar part de la denominada economia col·laborativa, es mantenen les obligacions de seguretat previstes per a qualsevol prestació de serveis i, de forma específica, pel que fa al lloguer turístic, la de cotitzar com a treballador autònom i donar d'alta els treballadors que realitzin tasques de neteja o d'atenció als usuaris.

En el capítol desè, «Plataformas de alojamiento ante la convivencia y orden: análisis y recomendaciones», Miquel QUETGLAS MOREY aborda els conflictes socials derivats del lloguer d'habitatges d'ús turístic i les solucions que al respecte ofereix la normativa en matèria de propietat horitzontal i d'arrendaments urbans i que també han estat objecte de regulació sectorial turística i administrativa.

I en el capítol onzè, «El desarrollo del turismo por medio de *crowdfunding*», Enrique MORENO SERRANO analitza el fenomen del microfinançament per a l'exercici d'activitats turístiques, com a forma alternativa d'èxit, amb la creació de plataformes específiques, que esdevenen instruments especialment interessants per al teixit empresarial turístic, que està fonamentalment conformat de petites i mitjanes empreses.

III

Aquesta obra col·lectiva ofereix una visió multidisciplinar, com la procedència dels autors, de les principals qüestions jurídiques, socials i econòmiques que es planteja de l'aplicació pràctica de l'economia de plataformes en l'àmbit turístic. De forma especial i com a exemples que aglutinen el major nombre de reptes, apareixen els sectors dels habitatges turístics i del transport de viatgers, sovint relacionats amb la lentitud de la resposta legislativa davant la rapidesa que imposa la revolució digital. El lector podrà trobar en aquesta obra una completa visió transversal sobre l'evolució del mercat turístic i els principals problemes que afronten els poders públics davant la repercussió de l'economia col·laborativa en aquest àmbit, des d'una perspectiva no només autonòmica, sinó en el context d'un mercat únic europeu.

Núria García Canals